

TOIMINTAA

Toimintaa 1/2002

Reijo Miettinen: Tieteen ja teknologian tutkimuksessa tapahtuu.....	1
Marianne Teräs: Kulttuurilaboratorio – monikulttuurista osaamista kehittämässä.....	2
Yrjö Engeström: Helsingin kaupungin tiedepalkinnon vastaanottopuhe.....	6
Tiina Kontinen: Kehitysinterventio – metodologista debattia ja dialogia.....	9
Sampsa Hyysalo: Ajatuksia ulkomaanjaksosta San Diegossa.....	12
Muutoslaboratorio-ohjaajien kehittämisverkosto suunnitteilla.....	13
Roger Säljö: Comments and conclusions regarding The Ph. D-thesis Court Work in Transition. An Activity-Theoretical Study of Changing Work Practices in a Finnish District Court.....	14
Käsikirjaston uutuuksia.....	16
Yhteystiedot.....	19

Reijo Miettinen

TIETEEN JA TEKNOLOGIAN TUTKIMUKSESSA TAPAHTUU

Tutkimus- ja kehitysmäärärahojen osuus bruttokansantuotteesta kasvoi Suomessa 1,8%:sta vuonna 1989 3,1%:iin vuonna 2001, mikä on Ruotsin jälkeen maailman toiseksi korkein osuus. Yritysten osuus kokonaispanoksesta nousi 73%:iin vuonna

2000. Nokian osuus yritysten T&K menoista oli noin puolet ja maan kokonaistutkimuspanoksesta kolmannes. Tämän kehityksen tuloksena kahden tutkimuskohteen ja -ongelman merkitys on kasvanut: (1) Miten kohdentaa rahoitus perustellulla tavalla (miten valmistella ohjelmat, miten arvioida tuloksia jne.) ja (2) miten tutkimus- ja kehittämistyö sekä innovaatio toiminta pitäisi organisoida yrityksissä.

Samaan aikaan on ilmeistä, että Suomen tieteen ja teknologian tutkimus sekä tutkijakoulutus eivät ole kehittyneet tämän kehityksen edellyttämällä tavalla. Tiede- ja teknologiahallinto ja rahoittajatahot ovatkin varsin pitkään halunneet käynnistää alueen tutkijakoulutuksen. Tämän esteenä on kuitenkin ollut se, että yliopistoissa ei ole tieteen tai teknologian tutkimukseen ja opetukseen osoitettuja virkoja. Itse asiassa hoitamani määräaikainen innovaatioiden ja tutkimustyön professuuri on nimellisestikin ainoa alueelle suunnattu professuuri. Vuoden 2001 alussa Suomen tieteen tutkimuksen seura kutsui kokoon kaikki ne yliopistoyksiköt ja tutkimusryhmät, jotka ovat kiinnostuneet alueen tohtrikoulutuksen käynnistämisestä. Aloitteen pohjalta tehtiin hakemus uudeksi tohtorikouluksi, joka sai nimekseen TITEKO, Tieteen ja teknologian kansallinen tutkijakoulu. Koulussa on mukana kahdeksan tutkimusryhmää viidestä yliopistosta (HY, KKK, HTK, TaY, OY). Hakijana ja koulun johtajana toimii allekirjoittanut. Koulu sai vuoden 2002 alusta opetusministeriön hausta rahoituksen kolmen tohtoriopiskelijan palkkaamiseksi. Lisäksi kouluun osallistuu

mainituista tutkimusryhmistä projektirahoituksella väitöskirjatyötään tekeviä ”statuspaikkalaisia”.

Koulun työ käynnistyi vuoden alussa. Sillä on kaksi toimintamuotoa: kerran kuukaudessa pidettävät metodi-iltapäivät, jossa käsitellään tohtoriopiskelijoiden tutkimussunnitelmia ja käsikirjoituksia. Toinen toimintamuoto on kesäkoulu, jossa käsitellään yhdessä tieteen ja teknologian tutkimuksen eri alueiden teoreettisia traditioita sekä tutustutaan alan kansainväliseen tutkimukseen. Ensimmäinen kesäkoulu pidettiin Helsingin yliopiston Suitian koetetilalla toukokuussa. Aiheena oli konstruktivistinen tieteen ja teknologian tutkimus (STS-Science and Technology Studies).

Ulkomaisena luonnoitsijana oli Queensin yliopiston filosofian professori Sergio Sismondo. TITEKOn käynnistyminen merkitsee, että oman tohtorikoulun lisäksi yksikkömme kautta tapahtuu myös uuden tohtorikoulun organisointi ja hallinnointi. Tämä vahvistaa entisestään yksikön profiilia paikkana, jossa kehitetään monipuolista osaamista tieteen, teknologian ja työn kehityksen vuorovaikutuksen ja rajapintojen tutkimiseksi.

Vuoden 2001 loppuvuodesta käynnistyi nelivuotinen KTM:n ja TEKESin rahoittama teknologian tutkimuksen ohjelma ProACT (Research Programme for Advanced Technology Policy). Ohjelma koostuu 25 projektista ja ohjelman kokonaislaajuudeksi on kaavailtu 10 miljoonaa euroa. Hankkeita on niin yliopistoista kuin tutkimuslaitoksistakin. Yksikkömme on mukana uudessa ohjelmassa projektilla *Tuottaja-käyttäjyhteistyö ja innovaatiotoiminnan uudet muodot*. Rahoittajana on KTM. TEKES on käynnistänyt ProACT ohjelmasta riippumattoman design-toiminnan tutkimusohjelman *Muoto 2005!*, josta yksikön hankesuunnitelma ”Proaktiivinen muotoilu: muotoilun uusien

käytäntöjen dokumentointi ja levittäminen teollisuudessa” sai rahoitusta kolmeksi vuodeksi. Empiirisinä kohteina projektissa ovat Metso, Kone ja Raute. Projekti toteutetaan yhteistyössä Taideteollisen korkeakoulun Teollisen muotoilun osaston kanssa. Projekti sijoittuu kiinnostavalla tavalla teknisen kehittämistyön, perinteisen muotoilun ja tuotekonseptin kehittelyn ja markkinoinnin välimaastoon. Näin se yksiköllemme ominaisella tavalla rikkoo perinteisiä toimintojen rajoja ja edellyttää jälleen eri traditioista tulevien käsitteistöjen ja ajattelutapojen uudelleenjäsentämistä. Kun yksikkömme tutkimuskohteena on työn muutos sekä uusien toimintatapojen kehittäminen, hanke täydentää ja rikastaa mainiosti yksikön tutkimusprofiilia.

Reijo Miettinen

Marianne Teräs

Kulttuurilaboratorio - monikulttuurista
osaamista kehittämässä

Uutta koulutusta maahanmuuttajille

Ammatilliset oppilaitokset ovat uuden haasteen edessä. Maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa nopeasti koko 1990-luvun erityisesti pääkaupunkiseudulla. Suurimpia ryhmiä ovat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset ja somalialaiset. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa myös maahanmuuttajataustaisen oppijoiden määrä eri koulutusasteilla kasvaa. Helsingin kaupungin toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli vuonna 1999 yhteensä noin 300 maahanmuuttajaopiskelijaa

ja vuonna 2001 opiskelijoiden määrä oli kasvanut lähes 500:aan opiskelijaan.

Opetushallituksen mukaan maahanmuuttajien koulutuksen yleisenä tavoitteena on antaa valmiuksia toimia tasavertaisena jäsenenä suomalaisessa yhteiskunnassa sekä pitää yllä maahanmuuttajan omaa kulttuuri-identiteettiä. Vuonna 1999 tuli lakisäätiseksi maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus. Koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille, jotka osaavat lukea ja kirjoittaa, ja joilla on vähintään auttava suomen tai ruotsin kielen taito. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelijat saavuttavat kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Opiskelijan tulisi koulutuksen jälkeen kyetä seuraamaan suomenkielistä ammatillista opetusta sekä suoriutua tutkintoon johtavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta. Lisäksi koulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaispersoonallisuuden kasvua ja lisätä suomalaisen opiskelu- ja työkuulttuurin tuntemusta.

Koulutus valmistaa kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen tai se voi suuntautua alakohtaisesti.

Koulutus voi kestää 20-40 opintoviikkoa. Koulutus koostuu viidestä opintokokonaisuudesta: kielelliset, matemaattis-luonnontieteelliset, yhteiskunnalliset, elämänhallinnan sekä opiskelun ja ammatinvalinnan valmiudet. Kaikissa kolmessa Helsingin kaupungin opetusviraston ylläpitämässä toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa, tekniikan alan oppilaitoksessa ja palvelualojen oppilaitoksessa aloitettiin maahanmuuttajien ammatilliseen

peruskoulutukseen valmistava koulutus syksyllä 1999 alakohtaisesti suuntautuneena.

Uudet opiskelijat, vanhat välineet

Hyvin nopeasti huomasimme omassa oppilaitoksessamme, Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitoksessa, että opettajat olivat uusien tilanteiden edessä. Suomenkielisille opiskelijoille laaditut ammatilliset oppimateriaalit ja tehtävät eivät soveltuneetkaan uudelle opiskelijajoukolle, eivätkä opiskelijat edistyneet opinnoissaan toivotulla tavalla. Yhtä tuntia varten opettaja valmisti monta vaihtoehtoista suunnitelmaa varmistaakseen, että oppiminen sujuisi. Opiskelijat turhautuivat, olivat poissa tunneilta, eivät tieneet, mitä he opiskelevat tai miksi. Uusi opiskelijajoukko ei myöskään tuntenut suomalaista ammatillista oppilaitoskulttuuria. Koulutusta sen sijaan toteutettiin pitkälti äidinkieltään suomea puhuvien ehdoilla. Opiskelijoilla oli myös sosiaalisia, taloudellisia, fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia.

Henkilökohtaisissa keskusteluissa opettajan ja opiskelijoiden kesken ilmeni erilaisia kulttuurisia tulkintoja oppimisesta ja opetuksesta. Esimerkkinä kuvaan kuvitteellisen keskustelunpätkän suomalaisen aikuiskouluttajan ja aikuisen maahanmuuttajaopiskelijan välillä. Tilanteessa käydään läpi henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa. Opiskelijan kokemus oman maansa koulusta muodostuu lähinnä perusopetuksen puolelta. Itse asiassa hänen mielestään aikuisen elämään ei kuulu koulunkäynti vaan työssäkäynti. Suomessa hänen kuitenkin odotetaan käyvän koulua, opiskelevan suomea ja ehkäpä vielä uusi ammattikin. Suomalaisesta koulusta hänellä on kokemusta muutamista suomen kielen kursseista ja sen lisäksi

hänen omat lapsensa käyvät suomalaista peruskoulua. Hän on siis seurannut sivusta suomalaista koulua ja keskustelua sen vaikeuksista: luokassa ei ole työrauhaa, opettajia ei kunnioiteta, on liian vapaata, opettajat uupuvat jne. Keskustelumme alkaa alkuselitysten jälkeen aikuisopettajan kysymyksellä (suluissa oleva teksti on allekirjoittaneen kuvitelmia opiskelijan mahdollisista ajatuksista):

- Mitä sinä nyt haluaisit opiskella täällä meidän oppilaitoksessamme?
- Suomea, vastaa opiskelijamme. (Hieman hän kyllä ihmettelee opettajan kysymystä ja miettii, eikö opettaja tiedä, mitä hänelle pitäisi täällä oppilaitoksessa opettaa?)
- Se on varmasti tärkeää, vastaa opettajamme ja jatkaa, miten Sinä oppisit suomea parhaiten?
- Hmm...kun opettaja opettaa, vastaa opiskelijamme. (Kysymys on kyllä saattanut hänet ymmälle, ja hän pohtii mielessään, eikö tuo opettaja tiedä, miten opetetaan?)
- Kun olet osallistunut aikaisemmin suomen kielen kursseille, miten arvioisit, kuinka hyvin olet oppinut suomea, kysyy opettajamme
- Hmm... tuota... nyt en ymmärrä .... (Mitä ihmettä opettaja kysyy ja haluaa?)
- Tarkoitan sitä, miten itse arvioisit omaa suomen kielen taitoasi, tarkentaa opettajamme
- En osaa sanoa, mutta minulla on kyllä todistus kurssilta ... (Eikö tuo opettaja osaa edes arvioida, ajattelee opiskelijamme hätäntyneenä. Kaikki mitä olen kuullut suomalaisesta koulusta onkin siis totta, opettajat eivät tiedä, mitä he opettaisivat, miten he asiat opettaisivat ja miten opiskelijoita arvioidaan. Ei ihme, että suomalainen koulu on kriisissä, kun opettajan täytyy kysyä kaikki nuo asiat opiskelijalta! Kyllä meidän kouluissamme asiat olivat toisin.)

Myöhässä tulemiset, poistumiset kesken tunnin ja ilmoittamattomat poissaolot ovat myös tavallisia kohtaamiemme vaikeuksia. Näihin liittyy myös yksi mielenkiintoinen kulttuurien välisen rajapintatyöskentelyn esimerkki. Molemmilla osapuolilla on oma, itsestäänselvä käsitys siitä, miten tilanteessa tulisi toimia. Kun opiskelija tulee myöhässä tunnille, suomalainen opettaja ei heti reagoi siihen, vaan jatkaa tuntia keskeytyksettä tai sanoo vasta tunnin jälkeen, että tunnille pitää tulla ajoissa tarkoittaen, että älä enää sitten tee tuota, vaan saavu aina ajoissa tunnille. Mutta opiskelija ei tunnista tätä seurausta omasta käyttäytymisestäään sellaiseksi, että hänen pitäisi muuttaa jotenkin omaa käyttäytymistään, koska hänen kulttuurinsa opettaja reagoi myöhästymisiin toisella tavalla: huutamalla, julkisella häpeärangaistuksella mahdollisesti jopa fyysisellä väkivallalla. Opiskelija voi ajatella tästä kahdella tavalla. Toisaalta hän voi ajatella, että täällä koulussa on niin vapaata, suomalaisessa koulussa ei todellakaan ole mitään rajoja, että täällä voi käydä, miten huvittaa ja haluttaa. Tai opiskelija voi ajatella, että suomalaisessa koulussa opettajat eivät itse asiassa välitä opiskelijoista, koska opettajat eivät puutukaan hänen tekemisiinsä totutulla tavalla. Mutta tässä on mielestäni kyseessä kulttuuristen rajojen tunnistamattomuuden ongelma. Koska opiskelija ei tunnista suomalaisen opetuskulttuurin rajoja, hän ajattelee, ettei noita rajoja ole olemassakaan! Suomalainen opettaja taas pohtii kuumeisesti, että mitä ihmettä hän tekee, koska kyseessä on aikuinen ihminen, joka tulee kouluun vapaaehtoisesti, mutta silti käyttäytyy kuin keskenkasvuinen.

Yksi suuri vaikeus liittyy arviointeihin. Millaista arviointia opiskelija on tottunut omista opintosuorituksistaan saamaan? Suomalaisessa koulutuksessa aikuisopettaja antaa palautetta tukemalla opiskelijan vahvoja puolia ja etsimällä yhdessä opiskelijan kanssa hänen kehittämiskohteitaan myös itsearviointi kuuluu oppilaitosten arkeen. Itsearviointi ja laadullinen arviointi on monelle opiskelijalle täysin uusi ja käsittämätön tapa arvioida. Omassa kulttuurissaan opiskelija voi olla tottunut siihen, että opettaja etsii opiskelijan suorituksista vain virheitä ja osoittaa virheet, jotka hänen pitäisi korjata. Miten hän sitten kokee saamansa palautteen? Jälleen pieni kuvitteellinen dialogi, joka alkaa opettajan kysymyksellä:

- miten arvioisit itse tätä opintosuoritusta?
- tuota, en osaa sanoa, mitä sinä ajattelet? (miksi minun pitää arvioida, sehän on opettajan tehtävä?)
- minusta tämä on mennyt oikein hyvin, olet oivaltanut paljon uusia asioita ja kirjoituksestakin saa jo ihan selvää
- ai, se on mennyt siis hyvin (minulla ei ollutkaan sitten yhtään virhettä, koska opettaja ei sanonut, että teit virheitä)
- kyllä se on mennyt hyvin, olet oikein hyvä opiskelija, mutta mitä ajattelet, mikä sinulle oli vaikeaa ja mitä sinun pitäisi seuraavaksi sitten oppia?
- mitä? kerro sinä (minähän olen jo oppinut ihan hyvin, mitä opettaja tarkoittaa, ei kai minun enää tarvitse tehdä lisää töitä, koska ei ollut yhtään virhettäkään, riittää, että käyn täällä koulussa joskus)
- minusta sinun pitäisi nyt seuraavaksi kiinnittää huomio siihen, että et vain kopioi tekstiä vaan esität rohkeasti myös omia ajatuksiasi

- kyllä (mitähän opettaja tuolla tarkoittaa, hänhän sanoi, jo että minulla on mennyt ihan hyvin ja että olen ihan hyvä opiskelija?)

Keskustelut ovat vain pieniä kuvitelma siitä, millaisia kulttuurisia tulkintoja erilaisiin oppimiskäsityksiin liittyy ja millaisia ajatuksia suomalainen aikuiskoulutus opiskelijassa voi herättää.

Käytännön opetustyössä koettujen vaikeuksien ja kulttuuristen törmäysten myötä, totesimme, että uutta tilannetta tulisi tarkastella uudella tavalla. Ajatuksena oli yhdistää teoreettinen tutkimustieto ja käytännön tieto sekä lähteä rakentamaan uutta opiskelua ja opetusta yhdessä opettajien ja opiskelijoiden kanssa. Se käytännön tieto, mitä ensisijaisesti tarvitsimme oli jo itsessään kaikissa meissä, opettajissa ja opiskelijoissa. Mutta kuinka rakentaa sellainen tilanne, jossa tuota tietoa ja kokemusta on mahdollista jakaa? Lähestyin erilaisia oppimiskäsityksiä ja tapoja hahmottaa oppimista uudessa tilanteessamme. Hain lähestymistapaa, joka mahdollistaisi opiskelijoiden ja opettajien osallistumisen, huomioisi osallistujien kulttuurin ja historian sekä oppimisen sosiaalisen ulottuvuuden. Kulttuurillehan on ominaista sosiaalisuus, se muotoutuu vuorovaikutuksessa eri ihmisten välillä. Kehittävän työtutkimuksen parista löysinkin muutoslaboratorio-menetelmän. *Muutoslaboratorio*® on uusi, osallistava työn kehittämisen väline, joka perustuu toiminnan teoriaan. Yhdessä toiminnan teorian ja kehittävän työtutkimuksen yksikön ja opettajien kanssa aloimme hahmotella uutta lähestymistapaa kohdata kulttuurienvälisiä tilanteita ammatillisessa opetuksessa. Rohkeasti kutsuin uutta menetelmää kulttuurilaboratorioksi.

Euroopan sosiaalirahaston EQUAL-yhteisöaloiteohjelman rahoituksen myötä oppilaitoksemme sai tilaisuuden käynnistää uuden projektin. Sen keskeisenä tavoitteena on kehittää Suomessa monikulttuuriseen ammatilliseen opetustyöhön soveltuvaa ns. kulttuurisensitiivisen opetuksen mallia ja uusia, innovatiivisia opetusmenetelmiä kulttuurien väliseen opetukseen ja oppimiseen. Lisäksi tavoitteena on rakentaa uutta työn kehittämismenetelmää (kulttuurilaboratoriota) pedagogiseen kehittämiseen. Projekti yhdistää käytännön kehittämistyön ja tutkimustyön, sillä projektissa tuotettua materiaalia käytetään tutkimuksessa.

Mikä on kulttuurilaboratorio?

Kulttuurilaboratoriolla tarkoitetaan toiminnan teoriaan perustuvaa kulttuurien välisen työskentelyn opetus- ja kehittämismenetelmää. Se tarjoaa myös osallistujilleen keskustelufoorumia, jossa voidaan kohdata kulttuurien välisiä rajoja sekä rakentaa uutta kulttuurisia rajoja ylittävää toimintaa. Oppilaitoksesamme kulttuurilaboratorio toteutettiin ensimmäistä kertaa. Toiminta käsitti noin 10 kahden tunnin mittaista ohjattua istuntoa 1-4 viikon välein marraskuusta 2001 – huhtikuuhun 2002. Kulttuurilaboratorioon osallistui yksi maahanmuuttajaopiskelijaryhmä (15 opiskelijaa 7:stä eri maasta: Afganistanista, Chilestä, Italiasta, Japanista, Somaliasta, Virosta ja Venäjältä), ryhmän 3 opettajaa, koulunkäyntiavustaja, kuraattori, kulttuurilaboratorion vetäjä Ritva Poikela toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksiköstä sekä allekirjoittanut tutkijana, yhteensä n. 25 henkilöä. Syksyllä 2001 keräsin aineistoa kulttuurilaboratorioistuntoja varten havainnoimalla ryhmän opetusta, haastatteleamalla opiskelijoita ja opettajia, videoimalla opetustilanteita, opettajien ja

opiskelijoiden päiväkirjojen avulla jne. Kerätyllä aineistolla pyrittiin saamaan kuva maahanmuuttajaopetuksen nykytilanteesta ja samalla valmistautua kulttuurilaboratorioon. Kerättyä aineistoa käytettiin myös suunnittelun ja uuden kehittelyn pohjana kulttuurilaboratorioistuntojen aikana.

Kulttuurilaboratorioistunnoissa olemme keskustelleet monista tilanteista opetuksessa ja opiskelussa, jotka aiheuttavat hämmennystä, epä tietoisuutta, väärinymmärryksiä ja pelkoja. Olemme tuottaneet myös runsaasti ehdotuksia, joilla voimme parantaa oppilaitoksesamme käytännön opetusta ja oppimista kulttuurien välisessä työskentelyssä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita ammattiaineiden opetuksessa erilaisten sanastojen käyttö.

Tutkimuksen kannalta ydinaineiston muodostavat keskustelut kulttuurilaboratoriossa. Tässä vaiheessa kehitellen neljää eri teemaa:

- toiminnan kulttuurinen välittyneisyys ja kulttuuriset artefaktit
- dialogisuus ja kulttuurinen dialogi
- kulttuurien välisen opetuksen hämmennyksen hetket: väärinymmärrykset, pelot, tulkinnat ja merkitykset
- kulttuurilaboratorion rakentuminen kolmantena tilana, kulttuuristen rajojen ylittyminen ja uuden toiminnan rakentuminen

Mitä tästä kaikesta seuraa, sitä voit käydä katsomassa oppilaitoksemme internet-sivuilta projektimme edistyessä: www.hesote.edu.hel.fi/koulutus/ESR-projektit/kulttuurilaboratorio.

Marianne Teräs

lehtori, projektitutkija, Helsingin sosiaali- ja terveysalan oppilaitos
marianne.teras@edu.hel.fi

Yrjö Engeström
**HELSINGIN KAUPUNGIN
 TIEDEPALKINNON 2002
 VASTAANOTTOPUHE**

Melko tarkkaan 20 vuotta sitten ryhmä nuoria tutkijoita ja kehittäjiä käynnisti tutkimussuuntauksen, joka sai pian nimekseen kehittävä työntutkimus. Näihin alkuperäisiin työtovereihini kuuluivat mm. Ritva Engeström, Kirsti Launis, Reijo Miettinen, Kari Toikka ja Jaakko Virkkunen. He kuuluvat edelleen senioritutkijoiden ydinryhmään johtamassani Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikössä, jonka Suomen Akatemia valitsi kansalliseksi huippututkimusyksiköksi vuonna 2000. Tämä Helsingin kaupungin tiedepalkinto on vähintään yhtä suuressa määrin tunnustus näille kollegoille ja yksikkömme työyhteisölle kuin minulle henkilökohtaisesti.

Tuolloin 20 vuotta sitten meillä oli visio, kannustava idea. Halusimme luoda uudenlaisen tutkimusotteen, joka täyttäisi kolme vaatimusta. Ensimmäinen sen tuli vapauttaa työn ja oppimisen tutkimus kartesiolaisesta individualismista ja asettaa keskipisteeseen ihmisten kollektiiviset toimintajärjestelmät kulttuurisine välineineen ja ristiriitoinen. Toiseksi sen tuli vapauttaa muutoksen ja oppimisen hahmottaminen kaavasta, jossa joku aina ennalta tietää, mikä on oikea vastaus ja toivottava kehityksen tulos – sen tuli avata maisema ekspansiiviseen oppimiseen, lähikehityksen vyöhykkeelle jossa avarretaan radikaalisti toiminnan kokonaisuutta, opitaan sellaista mitä ei vielä ole. Kolmanneksi uuden tutkimusotteen tuli olla enemmän

kuin tapahtumien tarkkailua ja erittelyä ulkopuolelta – sen tuli olla aidosti kokeellinen, interventionistinen ote, tapa tehdä tutkimusta antautumalla dialogiin tutkittavan työyhteisön kanssa, tekemällä näkyväksi sen ristiriitoja ja mahdollisuuksia, tarjoamalla sille uusia käsitteellisiä välineitä itsensä muuttamiseen.

Tämä kaikki oli aikaansaattava niin, että syntyvät analyysit kestävät tiedeyhteisöjen kritiikin. Innostuksen ja vision lisäksi tarvittiin kurinalaisia aineiston kokoamisen ja analyysin menetelmiä, luotettavuutta ja tarkkuutta.

Helsingin kaupungin tiedepalkinto ja muut viime aikoina saamamme tunnustukset viittaavat siihen, että olemme kohtuullisesti onnistuneet toteuttamaan visiotamme.

Mutta en olisi kehittävä työntutkija, ellen näkisi omassa toiminnassamme ristiriitaa ja haastetta, jotakin mikä ärsyttää etsimään oman tutkimuksen lähikehityksen vyöhykettä.

Viitisentoista vuotta sitten kuvasin työpaikoilla esiintyviä kehityshaasteita kolmen pulmallisen ilmiön avulla (Engeström, 1988). Ensimmäisenä mainitsin ns. *mahdottomat tehtävät* eli tilanteet, jotka työn tekijät kokevat hallitsemattomiksi tai ylivoimaisiksi teknologisen mutkikkuutensa, yllätyksellisyytensä tai ristiriitaisuutensa takia. Esimerkin mahdottomista tehtävistä tarjoaa Kirsti Launoksen johtaman tutkimusryhmän (1998) havainto pankkikonttorista, jossa työntekijöiltä edellytettiin keskittymistä sijoitusasiakkaiden neuvontaan samaan aikaan kun valtaosa konttorin tiskille tulevista asiakkaista oli varattomia eläkeläisiä, joilla ei välttämättä ollut edes pankkikorttia.

Toinen nimeämäni ilmiö oli ns. *uhkaava äänettömyys* eli kommunikaation puuttuminen työn tekijöiden välillä tai työntekijöiden ja asiakkaiden välillä, mikä johtaa katkoksiin ja vaaratilanteisiin. Esimerkin tästä tarjoaa Ritva Engeströmin (1999) tutkimus terveyskeskuslääkäreiden vastaanotoista. Vastaanoton jälkeen potilaat saattoivat tutkijalle kertoa, etteivät halunneet ottaa vastaanotolla esille vaikeita asioita jotteivät ärsyttäisi lääkäriä. Lääkärit puolestaan välttivät ottamasta esille potilaan elämäntapoihin elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia.

Kolmas manitsemani ilmiö oli ns. *pakeneva laatu* eli kaikkialla voimistuva vaatimus laadun valvonnasta ja parantamisesta samalla, kun laatua käytännössä arvioidaan lähinnä määrällisin mittarein. Laatua haetaan pyrkimällä vähentämään virheitä ilman, että laadun laajempia kriteereitä – tuotteiden ja palvelujen sisältöä ja vaikutuksia – juurikaan pohdittaisiin. Tällainen vakaasta sarjatuotannosta perityvä laadun käsite on staattinen ja sopii huonosti yhteen sen kanssa, että tuotteet ja palvelut muuttuvat nopeasti.

Nämä kolme ilmiötä kuvaavat hyvin 1980-luvun ja vielä 1990-luvunkin työn maailmaa ja sen haasteita. Tuota maailmaa voidaan historiallisesti luonnehtia siirtymävaiheeksi perinteisestä sarjatuotannosta prosessien jatkuvaan parantamiseen, kiihtyvään tuotekehittelyyn ja lisääntyvään massaräätälöintiin. Työn organisoinnin ratkaisuja haettiin tiimeistä, prosessien järjeistämisestä ja ns. kevyttuotannosta.

Tällä hetkellä tuo maailma on muuttumassa voimakkaasti. Uudet haasteet voidaan jälleen kiteyttää kolmeen ilmiöön.

Ensimmäinen haaste on *moniorganisatoristen kenttien ja niillä muodostuvien yhteenliittymien,*

kumppanuuksien ja verkkojen nouseminen toiminnan organisoinnin pääpyrkimykseksi. Tämä antaa aivan uuden painon ja merkityksen organisaatioiden rajat ylittävälle vuorovaikutukselle ja yhteistyölle. Rajanylitykset, neuvottelut ja erilaisten asiantuntemusten yhdistely tai orkestrointi saavat yhä tärkeemmän roolin.

Toinen haaste on *asiakkaiden tai loppukäyttäjien kasvava merkitys tuotteiden ja palvelujen kehittämisessä ja käyttöönnotossa.* Monessa tapauksessa asiakkaalta saatava jatkuva palaute ja asiakkaan tekemät muutokset tuotteessa muodostuvat tuotteen toimivuuden ja jatkuvan tuotekehittelyn ratkaisevaksi tekijäksi.

Kolmas haaste on toiminnan *aika- ja tilaulottuvuuden supistuminen ja laajeneminen samaan aikaan.* Työelämää leimaa yhtäältä pitkäjänteisyyden katoaminen, lyhyiden ja nopeasti vaihtuvien tehtävien ja työsuhteiden nouseminen etualalle – mutta toisaalta pitkän elinkaaren omaavien tuotteiden, palvelujen ja asiakassuhteiden merkityksen kasvu. Vastaavasti globaalit tietoverkot näyttävät hävittävän etäisyydet ja siirtävän kaiken välittömästi saataville tietokoneen ruudulta – mutta toisaalta organisaatioiden ja asiakkaiden yhteistyö vaatii lisääntyvässä määrin myös toimijoiden siirtymistä fyysisesti paikasta toiseen, tilan hahmottamista entistä paljon laajempina monien toimijoiden kenttinä.

Nämä kolme uutta haastetta liittyvät historialliseen siirtymään kohti yhteiskehittelyn eli konfiguraation maailmaa. Työn uusia organisointimuotoja haetaan itsenäisiin yksiköihin hajautetuista verkkomaisista ratkaisuisista ja nopeasti muuntuvista projektirakenteista. Omissa viimeaikaisissa tutkimuksissani olen kuvannut

kehittymässä olevaa uutta työtapaa *neuvottelevaksi solmutyöskentelyksi* (Engeström, Engeström & Vähäaho, 1999; Engeström, painossa). Se poikkeaa perinteisistä pysyväisluontoisista tiimeistä yhteistoiminnan yhdistelmien nopean, usein improvisointia vaativan muuntuvuuden ansiosta. Se eroaa myös perinteisistä projektiryhmistä sikäli, että kyse ei ole vain kertaluontoisista hankkeista, vaan jatkuvan toiminnan hoitamisesta uudella tavalla.

Minun kannaltani on hyvin osuvaa, että Helsingin kaupunki on tämän tilaisuuden isäntä ja tiedepalkinnon luovuttaja. Vuodesta 1996 lähtien keskeinen tutkimuskohteeni on ollut terveydenhuolto Helsingin alueella. Ensin keskityimme HUS Lasten ja nuorten sairaalan toimintatapojen muutokseen, erityisesti sen yhteistyöhön Helsingin perusterveydenhuollon kanssa. Vuoden 2000 alussa käynnistimme Helsingin terveystieteiden ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) toimeksiannosta hankkeen nimeltä 'Neuvottelevan työtavan kehittäminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä Helsingissä'. Tämä hanke on juuri saatu päätökseen. Valmistaudumme jatkamaan tätä työtä Helsingin läntisen terveystieteiden alueella. Juuri näiden hankkeiden muodostamassa tutkimusprosessissa syntyi neuvottelevan solmutyöskentelyn käsite, joka herättää kasvavaa kansainvälistä huomiota paitsi teoreettisena ideana, myös täällä interventioidemme tuella luotujen käytännön toimintamallien ja välineiden ansiosta. Näiden ydin on monista rinnakkaisista pitkäaikaissairauksista kärsivien potilaiden hoidon koordinoimisen välineeksi luotu *hoitosopimus*.

Toinen tärkeä tutkimuskohteeni on vuoden 1998 syksystä lähtien ollut Jakomäen peruskoulun yläaste.

Koulun koko opettajakunta on yhteisissä muutoslaboratorio- ja tietotyölaboratorioistunnoissaan eritelty työnsä historiallista muutosvaihetta, rakentanut oman lähikehityksen vyöhykkeensä vision ja toteuttanut sarjan uudenlaisia opetuskokonaisuuksia. Koulu näyttäytyy oppilaiden ja opettajien työpaikkana, jossa toiminnan yksiköksi nousevat pitkäjänteiset, useita oppiaineita yhdistävät opetuskokonaisuudet. Ne vievät oppilaat ja opettajat ulos koulusta ja tuovat kouluun ihmisiä ja välineitä ulkopuolelta. Monet yhteiskehittelyn ja solmutyöskentelyn piirteet alkavat näkyä koulussa.

Kiitän Helsingin kaupunkia ja tiedepalkinnon raatia minulle annetusta kunnianosoituksesta. Palkinto on tunnustus pyrkimykselle tehdä teoreettisesti kunnianhimoista ja kansainvälisesti arvostettua yhteiskuntatutkimusta, joka on samalla myös käytännöllistä ja muuttaa yhteiskuntaa paikallisesti.

Yrjö Engeström

Lähteet:

Engeström, R. (1999). *Toiminnan moniäänisyys. Tutkimus lääkinvastaanottojen keskusteluista*. Helsinki: Yliopistopaino.

Engeström, Y. (1988). Reconstructing work as an object of research. *The Quarterly Newsletter of the Laboratory of Comparative Human Cognition*, 10, 21-27.

Engeström, Y. (painossa). *Collaborative expertise: Expansive learning in medical work*. Cambridge: Cambridge University Press.

Launis, K., Kantola, T., Niemelä, A-L. & Engeström, Y. (1998). *Työyhteisöt vanhan ja uuden murroksessa*. Helsinki: Työterveyslaitos.

TIINA KONTINEN

Kehitysinterventio – metodologista debattia ja dialogia

Maaliskuun 15.-16. päivä 2002 Helsingin yliopiston Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö ja Kehitysmaatutkimuksen laitos järjestivät Viikin Infokeskuksen tiloissa, Suomen Akatemian konferenssirahoituksen avustamana, kansainvälisen symposiumin: *Development Intervention – Methodological Approaches and Debates*. Symposiumiin osallistui ensimmäisenä päivänä viisikymmentä osallistujaa, toisena kolmisenkymmentä. Osallistujat tulivat pääasiassa Helsingin yliopistosta, ja joukossa oli niin varttuneimpia tutkijoita kuin perustutkintopiskelijoitakin sekä kehitystutkimuksen että kehittävän työntutkimuksen kentältä.

Symposiumin ulkomaiset vieraat edustivat toiminta-orientoitunutta kehityssosiologiaa (actor-oriented sociology of development). Professori emeritus Norman Long tuli Wageningen yliopistosta Alankomaista ja Dra Magdalena Villarreal sosiaaliantropologian tutkimus- ja koulutuskeskuksesta Guadalajarasta, Meksikosta. Symposiumin tarkoituksena olikin käydä metodologista keskustelua kehitysinterventiosta toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen sekä toiminta-orientoituneen kehityssosiologian kesken. Pääesitelmässä toiminnan teoriaa edustivat professorit Yrjö Engeström ja Jaakko Virkkunen. Tieteiden välinen keskustelu ja uudet metodologiset innovaatiot ovat myös Helsingin yliopiston intresseissä, kuten

vararehtori Ilkka Niiniluoto symposiumin osanottajille tarjoamallaan vastaanotolla totesi.

Kehitysmaatutkimuksen professori Juhani Koponen avasi symposiumin kartoittamalla keskustelun kenttää kehitysmaatutkimuksen näkökulmasta. Hän mietti, *"millaista keskustelua pitäisi käydä"*, koska kehitysmaatutkimuksen kentällä interventiosta ei juuri keskustella. *"Näyttää siltä, että ihmiset kuvaavat osallistuvansa kehitystoimintoihin tai esimerkiksi kehitysyhteistyöhön, mutta interventio kuulostaa rumalta sanalta, eikä sitä haluta edes mainita"*. Hän piti tärkeänä sitä, että keskustelua käydään, ja että tunnustetaan se, että *"kehitys sisältää interventioita, jotka ovat prosesseja, joilla pyritään haluttuihin tavoitteisiin"* ja, että huomioidaan *"interventioiden kaksoisluonne, interventio on aina samalla suunniteltu, ja suunnittelematon ja sillä on toivottuja ja ei toivottuja seurauksia"*.

Keskustelua interventiosta käytiinkin symposiumin aikana monin tavoin. Symposiumissa kuultiin yhteensä 16 professoreiden, tutkijoiden ja tohtoriopiskelijoiden esitystä sekä kehitysmaatutkimuksen että toiminnan teorian kentältä. Aiheiden skaala oli laaja, esityksissä käsiteltiin esimerkiksi mikrotason analyysia Helsingin sairaanhoidon kehittämistä käydystä keskustelusta, kansalaisjärjestöjen tutkimusta Meksikossa sekä valtion ekonomisen intervention mallia Singaporessa. Valaisevaa olikin se, miten monilla eri tavoilla "kehitysinterventio" voidaan ymmärtää. Metodologista keskusteluakin aloiteltiin, seuraavassa muutamia esiinnousseita aiheita, jotka kiteytyivät Longin, Villarrealin, Koposen ja Engeströmin loppupuheenvuoroissa.

Yhteiseksi kiinnostusten kohteiksi lähestymistavoille hahmoteltiin kiinnostus käytäntöä kohtaan sekä tiedon -käsitteen keskeisyys analyysissa. Myös kiinnostus yksilöiden, toimintajärjestelmien ja rakenteiden väliseen dynamiikkaan yhdistää lähestymistapoja, kehitysmaatutkimuksen perinteisesti korostaen rakenteita ja toiminnan teoreettisen tutkimuksen toimintajärjestelmiä. Analyysin fokuoiminen, analyysiyksikön rajaaminen pysyen samalla avoimena kompleksisuudelle nähtiin yhteisenä haasteena.

Analyysiyksikön rajaamiseen liittyivät Longin ja Villarrealin kriittiset kommentit toiminnan teoreettista tutkimusta kohtaan, ja he ehdottivatkin orientoivaksi käsitteeksi "kentän" (field) käsitettä systeemin sijaan. *"Systeemin käsite voisi tulla mukaan tuloksissa, jos aloitetaan systeemillä, vaarana on se, että oletetaan etukäteen tiedettävän, mitkä ovat komponentit ja miten ne suhteutuvat toisiinsa, ja voidaan ne voidaan nimetä kauniisti, mutta me haluamme aloittaa toimijoiden ja monien äänien tasolta, ja vasta lopussa katsoa, onko systeemi kyseisiä suhteita parhaiten kuvaava käsitteellistys"* kiteytti Long. Toisaalta Engeström muistutti, että toimijaorientoitunut sosiologia, pyrkiessään aloittamaan kaikesta, on vaikeuksissa tutkimustehtävän laajuuden kanssa, ja kehotti miettimään analyysiyksikköjen tarkempaa rajausta.

Toinen yhteinen haaste liittyi siihen, miten käsitellä monenlaisten toimijoiden yhteisiä kohtaamisia – puhuttakoon sitten elämämaailmojen tai toimintajärjestelmien kohtaamisesta. Verkostojen ja erilaisten tietojen vuorovaikutusten analyysi on keskeisellä sijalla molempien lähestymistapojen tulevaisuuden kehittämissä. Koponen esitti, että kehitysmaakontekstissa eri toimijoiden yhdessä

toteuttamien interventioiden kohteet ovat kompleksisempia ja sisältävät jo alussa enemmän konflikteja, kuin kehittävän työntutkimuksen tutkimuksissa näyttää olevan. *"Kehityshinterventioita luonnehtii se tosiseikka, että uusia resursseja tuodaan tarjolle, ja monesti tärkein kohde on päästä käsiksi noihin resursseihin. Muu yhteinen kohde ei ole olemassa alussa, neuvottelussa sellainen voidaan saavuttaa, mutta prosessi on täynnä konflikteja"*, pohti Koponen. Engeström muistutti, ettei toiminnan teoriassa sellaisenaan ole mitään sellaista, miksei sitä voisi käyttää myös kehitysmaiden konteksteissa tapahtuvien interventioiden tutkimisessa, ja vastusti näkemystä siitä, että kehitysmaatutkimus olisi jotenkin *"vaikeampaa"* kuin interventiot suomalaisen yhteiskunnan sisällä.

Kohteen käsite oli yksi keskustelluimmista, ja vierailijoille jäi, kuten Villarreal totesi: *"monta asiaa mietittäväksi, vasta lopussa aloin ymmärtää vähän, mistä on kyse"*. Eniten jäi askarruttamaan se, miten kohde määritellään tilanteissa, joissa ihmiset edustavat eri näkemyksiä ja selvää yhteistä kohdetta ei ole, ja joskus jopa siitä keskustelu ei ole avointa, koska, kuten Long toi esiin: *"osallistujat voivat edustaa erilaisia sosiaalisia positioita ja valtasuhteita, eikä heillä ole aina edes mahdollisuutta tuoda näkemyksiään esiin"*. Engeström selvensi, ettei kohteessa ole kyse tiedostetuista tavoitteista, vaan motiivista joka menee yli yksilön tietoisuuden, *"kohteet ja motiivit vaikuttavat selkäsi takana"*, ja kohteen etsimiseksi riittää, että on olemassa *"yhteinen pohja (common ground)"* keskustelulle, joka sitten saattaa olla hyvinkin konfliktuaalinen. Toisaalta hän totesi, että valtaan liittyviä kysymyksiä ei ole toiminnan teoreettisessa traditiossa tarpeeksi käsitteellistetty, ja tässä suhteessa toiminnan teoriolla olisi opittavaa

toiminta-orientoituneelta sosiologialta. Engeström sanoi myös, että interventioon liittyen opittavaa olisi myös huomion kiinnittämisestä intervention ei-toivottuihin vaikutuksiin, jotka *"tutkimuksissamme usein aliarvioidaan"*.

Haasteeksi toimintaorientoituneelle sosiologialle kohteen käsitteen miettimisen ohella Engeström asettikin myös positiivisten aspektien etsimisen – valtataistelun ohella jotakin yhteistä voidaan saada aikaan, joitakin käyttöarvoja luodaan. Miettinen toi esiin myös nk. retooling aspektin, ja esitti, että tutkijoiden tulisi pyrkiä luomaan uusia käsitteellisiä ja muita välineitä toimijoille: *"jos vanhat välineet eivät toimi, niin mikä sitten toimisi?"* Tutkijoiden mahdollisuuksia ei pidä yliarvioida, mutta ei myöskään aliarvioida, *"tutkijat eivät ole vain toimijoita toimijoiden joukossa, vaan tuovat tilanteisiin uusia käsitteellistyksiä ja tietoa, samalla kuin saavat tietoa"* hän painotti.

Kahden erityyppisen lähestymistavan kohtaaminen nähtiin toisaalta hyväksi tilanteeksi oppia, toisaalta selvittää omia kantojaan. Metodologiseksi ydinkysymykseksi jäikin, *seurataanko* Villarrealin ohjeiden mukaan *toimijoita* vai Engeströmin kehoitusta noudattaen *kohdetta*. Koponen esitti, että *"seurataan tekoja, unohtamatta sanoja"*. Engeström ehdotti myös, että seuraavaksi voisimme siirtyä interventiokeskustelusta keskustelemaan siitä, miten käsitteellistämme kehitystä. Symposium kuluessa tekstejä ja viitetietoja vaihdettiin innokkaasti ja mahdollisia yhteisiä tutkimushankkeita visioitiin – dialogi ja debatti jatkunee tulevaisuudessakin.

Tiina Kontinen

Ajatuksia ulkomaanjaksosta San Diegossa

Tässä joitain kuuluisia ajatuksia ja arvioita ulkomaanjaksolta keväällä 2002. Oma ajoitukseni ulkomaantyöskentelylleni oli melko onnistunut väitösprojektiä ajatellen. Minulla oli monta artikkelia osittain mietittynä ja niiden työstäminen edessä. Puolesta vuodessa syntyi kolmen täysin uuden artikkelin pohjatekstit, minkä lisäksi kaksi aiempaa muokkaantuivat/tuvat lehtiin lähetettäväksi. Olen tekstien tasoon ja määrään hyvin tyytyväinen. Hieman erilainen tutkimusympäristö ja painotukset auttoivat saamaan kirjoittamiseen näkökulmaa ja voin vakuuttaa, että englannin kirjoittaminen on aika lailla helpompaa, kun kaikki kommunikaatio on muutenkin

englanniksi. Lisäksi olen kokenut, että kun kirjoittaa uutta tekstiä, on hyvä olla irti päivittäisistä täytymisistä, (joita yksikössä riittää, vaikkei niitä usein aktiivisesti huomaakaan). Täällä organisoin aikani niin, että maanantait olivat sosiaalisia päiviä (laboratory of comparative human cognitionin (LCHC), distributed cognitionin ja science studiesin seminaarit) ja loppuviikko omaan tahtiin tehtävää työtä. San Diego on lisäksi hieno ympäristö tehdä peruslukemista, koska kirjasto on uskomattoman hyvä ja rannalla on kiva lukea.

Kirjoittamisen ja siihen linkittyneen lukemisen varjopuolena on ollut se, ettei ole ollut ehkä aikaa niin systemaattisesti yrittää perehtyä kaikkeen mitä ympärillä pyörii. Luulisin, että se olisi johtanut

samanlaiseen tilanteeseen kuin minulla on ollut yksikössä: sekä opiskelu ja kirjoittaminen ovat syöneet toisiltaan aikaa ja jääneet vähän puolivillaisiksi. Jos siis haluaa ottaa ison yliopiston kursseista tai seminaareista kaiken mahdollisen irti, kannattaa suosiolla tehdä itselleen paljon löysempi kirjoitusohjelma. Aineiston analysointiin en ulkomaanjaksoa käyttäisi, mökki Kuusamossa voisi olla huomattavasti fiksumpi ratkaisu.

Täkäläisistä seminaareista LCHC:n seminaarit ja tilaisuudet ovat olleet hyviä ja erityisesti labran moniääninen ja monialainen keskustelukulttuuri on ollut todella mukava elämys. Valitettavasti ucSD:n sinänsä kovatasoinen Science Studies yksikkö ei ole tarjonnut vastaavia elämyksiä, vaan sen seminaareista on jäänyt sekava vaikutelma. Olennaisin huomio on ehkä kuitenkin se, että vaihtojaksoa miettivien ei kannata tuijotella vain professorikuntaan. Vaikka olen saanut ihan kivasti aikaa kiireisiltä professoreilta, tärkeimmäksi ovat kuitenkin muodostuneet lukuisat keskustelut muiden tutkijoiden kanssa. Erityisesti Matt Ratto:n (joka kävi Helsingissäkin pari vuotta sitten) kanssa olemme työstäneet toistemme materiaaleja hyvin intensiivisesti.

Muuten amerikkalainen yliopistoelämä näyttää melko lailla sellaiselta kuin kuvittelinkin. Ihmiset tekevät paljon työtä ja ovat hillittömän uratietoisia ja orientoituneita. Fiksua väkeä on paljon ja minusta UCSD:n communicationsin aika lailla jatko-opiskelijan omaa arviointia ja valintoja korostava systeemi näyttää erittäin hyvältä, ihmisten ote tutkimuksiinsa on usein erittäin henkilökohtainen, "ikioma juttu". Varjopuolena sitten on se, että väki on usein myös varsin stressaantunutta ja hätä oman työn laadusta ja arvostuksesta näkyy

olevan melkoinen. (Jo monilla tohtoriopiskelijoilla on hyvän yliopiston tenure-track kiilumassa silmien edessä eräänlaisena taivasosuutena, johon kovasti halutaan...)

Henkilökohtaisemmalta kantilta olen pohtinut, että puoli vuotta on vähän outo aika olla missään. Kolme kuukautta tarkoittaa vielä pitkäaikaista "työturismia", vuosi puolestaan vaatii sitä, että sosiaalisen elämän rakentamiseen kannattaa panostaa tosissaan. Kuusi kuukautta on siinä mielessä hassu aika, että nyt viiden kuukauden kohdalla sosiaaliset kuviot ovat mukavassa järjestyksessä ja tekemistä riittää, mutta samalla tajuaa, että pahus, täältäähän pitää lähteä pois ihan kohta. Ehkä viimeisenä pointtina vaihtojaksoa miettiville sanoisin, että ei ehkä kannata niin hirmusti miettiä sitä "mikä on absoluuttisesti maailman hienoin paikka", vaan enemmänkin sitä mitä haluaa saada vaihtojaksoltaan irti ja mikä sitten sopii näihin tavoitteisiin ja realiteetteihin parhaiten. Suomen asiat kannattaa hoitaa sellaiseen vaiheeseen, ettei niistä tarvitse raapia päätään. Esimerksi suomeksi kirjoitettavat jutut kannattaa hoitaa pois etukäteen, sillä niiden tekeminen on paitsi yllättävän hankalaa myös aikamoista ajantuhlausta kielikylyyn keskellä. Viimeinen vinkki seuraaville lähtijöille on se, että kannattaa valmistella huolella ja raaputtaa kalenteristaan kokonaan tyhjäksi sekä viimeinen kuukausi ennen lähtöä, että ensimmäiset pari viikkoa kohdemaassa. Oma valmisteluni meni täysin kaootiseksi ja täällä on harmittanut, että esim. täkäläisten avaintutkijoiden tekstejä ei ollut sitten aikaa lukea etukäteen.

Kaiken kaikkiaan tuntuu siltä, että oma vaihtojakson valinta onnistui kivasti. Onnistumisesta kuuluu myös

kiitos yksikköön niin tarvittavista kontakteista, neuvoista kuin rauhasta keskittyä omaan ulkomaan työhön Suomen kuvioiden sijasta.

Sampsa Hyysalo

Merja Helle

Muutoslaboratorio-ohjaajien kehittämisyhteistyö sunnenteilla

Noin 80 Muutoslaboratoriomenetelmästä kiinnostunutta osallistui Oulussa 3.-4. toukokuuta järjestettyyn seminaariin. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus

tarjosi mahtavat olosuhteet ja luennoitsijat sekä muut osallistujat upeita alustuksia ja puheenvuoroja. Tässä lyhyt katsaus alustajiin ja heidän aiheisiinsa. Professori Jaakko Virkkunen jäljitti uuden kehittämisotteen historiaa käyden läpi kolmen keskeisen henkilön panoksen -Vygostkyn, Leontjevin ja Yrjö Engeströmin. Hän kävi myös läpi Muutoslaboratoriota koskevaa tutkimusta. Elisa Communicationsin Liisa Varjokallio ja Heli Ahonen toiminnan teorian yksiköstä esittelivät 'Kompetenssilabraa' ja sen leviämistä. Merikosken Jorma Mäkitalo ja Marita Korhosen aiheena oli 'Jaksamislaboratorio'. Jorma väläytteli tunteiden merkityksen tärkeyttä ja Marita oli yhdistänyt kehitysvuoropuhelua ja Muutoslaboratoriota. Muutoslabraohjaajan työkaluja ja kehittämisen haasteita esitteli Kirsi Koistinen, niin ikään Merikoskelta. Tutulta kuulosti. Kolmessa sessiossa käytiin vilkasta keskustelua Muutoslaboratorio-vetäjien ja osallistujien esitellessä hankkeitaan. Aihepiireinä olivat työterveyshuolto, koulut ja oppilaitokset sekä ohjaajan rooli organisaatioissa. Käytännön kokemuksia kuultiin lisäksi mm. Postista, Eläkevarmasta, M-Real

Oyj:stä, Pudasjärven kunnasta sekä OYKS:n kehittämishankkeista. Airi Tolonen näytti miten netin avulla voidaan ylläpitää yhteyttä muutoslaboratoriohankkeiden välillä ja tukea etäämpänäkin toimivia vetäjiä. Kaiken kaikkiaan Muutoslaboratorion vetäjiksi on koulutettu noin 150 henkilöä, joista suuri osa Postissa ja Elisassa. Lopuksi päätettiinkin luoda Muutoslaboratorio-ohjaajien kehittämisverkosto. Hanketta valmistelee Jaakko Virkkunen Merikosken väen kanssa.

Merja Helle

Roger Säljö

Comments and conclusions regarding the Ph. D-thesis Court work in Transition. An activity-theoretical study of changing work practices in a Finnish district court by Vaula Haavisto.

The dissertation is an empirical study of changes in work practices in the Finnish legal system introduced by a procedural and administrative reform implemented in the mid-1990's. The point of this reform from the institutional and political perspective was, among other things, to change the manner in which disputes in civil cases were handled. The previous mode of working, which was time consuming and mainly based on written documents, was to be replaced by legal procedures based on oral negotiations in which clients were to be given a more active role, and in which settlements were to be promoted as an alternative to formal legal decision making based on a complete judicial investigation and clarification of all possible details relevant to a dispute.

The candidate has followed this process of transition by reporting on how cases were handled before the reform, and how they were handled afterwards. Thus, this is a longitudinal study, and it spans eight years of research work. The research questions pertain to two levels: first the author has studied how the actual court practices have changed. She does this by means of a number of cases that serve as vehicles for demonstrating the changes a) in the mode of communication that evolves, b) in the scripts followed during the proceedings, and c) in client participation. The author also devotes extensive analyses to the issue of using settlements in the new system. At a second level, the author addresses a number of intriguing questions that concern the nature of learning that takes place during such a transformation, and what the changes imply for expertise among the participants, primarily the judges and the legally trained actors. She illustrates how the new procedures introduce elements of unpredictability that are important for settling disputes, but which at the same time require that new forms of expertise have to be developed among participants. One such example is that client participation with a broad range of initiatives requires that judges steer the communication in new manners by using meta talk and instructional talk. Thus, what can be observed are encounters between institutional perspectives and priorities on the one hand, and those of citizens, on the other. What judges have to learn is how to accommodate to this.

In my opinion this is an unusual and at the same time very substantive study. It is about learning and knowing in an institutional system that is central to social life. In fact, the legal system and its practices can be described as a corner stone of a democratic society. In this sense this work is a bit different from

dissertations in the field of education that normally study learning in educational settings such as kindergartens, schools, or universities. In this case, however, learning and knowing are studied as emergent phenomena within the context of an institution that is not designed to teach or to promote learning, but where, of course, learning has to take place to accommodate to the new premises. A reform of the kind launched by the authorities has to be converted into new practices, and this is largely done by the local actors, as is shown in this study. The outcome cannot be predicted from above; what the reform did was to set a ball in rolling. Where it will stop, that is how the practices will stabilize, has to be studied *in situ*. An interesting consequence of the reform, since we are in faculty of education and most of us have an interest in learning, however, is that the legal system acquires some teaching and learning responsibilities as part of the implementation. In the new system, considerable effort has to be spent on integrating clients into the court proceedings, and this requires some reorientation by the professionals to serve as supervisors and to help clients orientate themselves in what goes on. This is one of the results of the empirical analyses. Thus, the empirical study explores learning at the institutional as well as the individual level as it is situated in a specific human activity, and I consider this to be an important contribution to our knowledge and understanding about learning and institutional dynamics. Institutions have an amazing capacity to learn. If they did not, they would not survive for long, nor would they be relevant to social needs.

The author is well read and knowledgeable in her theoretical perspective; that of activity theory. But she is also fully conversant with relevant sections of the literature on institutional discourse that uses other

theoretical perspectives. She writes well. The text is accessible and the English is very satisfactory. From the formal point of view the dissertation is of a high quality. There are only a few imperfections, including some misspellings, but these mistakes are few, and do not reduce the impression of a carefully prepared manuscript.

I think it is fair to say that this is a pioneering work from the perspective of understanding learning in society. But to be a pioneer is a risky undertaking. One of the risks is that one overexploits or exaggerates observations from case studies and generalizes too broadly. It is always tempting to start speculating. However, in the present work the author is balanced in her conclusions and interpretations, and she is aware of the limitations of her own approach of using case studies. This approach gives us deep insights into the nature of the interaction that goes on, but cannot serve as a basis for making wide ranging claims regarding whether the ambitions behind the reform have been met. The candidate is focussed on clarifying mechanisms and not on making claims that are not substantiated in her observations and analytical arguments. But in spite of this cautiousness, I would argue that the results reported illustrate some of the developments that have occurred in the system, and also some of the changes that are on the horizon. For instance, it seems to me as if the dispute settlement acquires more of a therapeutic role in which the possibilities to sit together and negotiate are perhaps more decisive than the formal decision. This, I think, corresponds to a trend in modernity; the idea of involvement by people in what happens to them. If institutional actors and experts hear and take notice of what you say, this is equally, if not more, important than having a formally inviolable legal

decision. I think observations of this kind are important for the professional identities of those entering law practice, and they should be presented and debated in the training at universities.

Perhaps one of the things I lack in the text is more of a critical perspective on the theoretical perspective chosen and further reflections on what it makes visible and what it hides when analyzing empirical data. Just as a legal reform is implemented in practice, a theoretical perspective is also challenged and modified by the friction exerted as it is confronted with empirical observations. But this is just a side comment, since the dissertation is already quite lengthy, and since I know from my own institution that doctoral candidates usually are not all that interested in criticizing their own theoretical points of departure.

To conclude, I think it is fair to say that this is a substantive, innovative, and very serious empirical study. It is a mature piece of work that extends well beyond what can be expected of a Ph. D-thesis using international criteria. One of the things that impresses me with my background is the demonstration by the candidate of skills and talents that go into being able to make research of this kind. It has taken a lot of negotiation and persuasion to gain access to such sensitive contexts as the ones documented here, and to interview the parties involved, including judges and clients. The author has shown that she can gain the confidence of relevant actors in such settings, and also that she can take such work all the way from initial observations in a multifaceted and polysemous set of contexts into interesting analytical results. By succeeding in doing this, she has added transparency to institutional practices that I think many of us have only a vague understanding of. I also find the results

of this study productive and relevant to theory as well as to court practices, and, as I have already mentioned, to the professional training at universities of students in law and neighbouring fields.

I would therefore without any hesitation recommend the Faculty of Education to award Vaula Haavisto the degree of Doctor of Philosophy on the basis of this dissertation. When assigning the final grade to the work, I would also recommend the faculty to give due credit to this extensive and rich text, which in my opinion is of a very high international quality and should be assigned an honors degree.

Roger Säljö

Vaula Haaviston väitöskirjaa *Court Work in Transition*. An activity-theoretical study of changing work practices in a Finnish district court voi tilata osoitteesta: books@yopaino.helsinki.fi tai 09-70102374. Kirjaa välittää myös granum.uta.fi. Kirjan hinta on 30 euroa.

KÄSIKIRJASTON UUTUDET

Aalto, Anna-Mari (1999). Diabetes Cognitions and Social Support in the Management of Diabetes. University of Helsinki. Faculty of Social Sciences. Jyväskylä: Gummerus Printing.

Alasoini, Tuomo & Liflander, Tiina & Rouhiainen, Nappu & Salmenperä Matti (2002). Innovaatioiden lähteillä. Miksi ja miten suomalaista työelämää kannattaa kehittää? Helsinki: Edita Prima Oy.

Antila, Juha & Ylöstalo, Pekka (2002). Proaktiivinen toimintatapa. Yritysten ja palkansaajien yhteinen etu?. Työministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Arppe, Tiina (2000). Pahan ongelmasta ranskalaisessa yhteiskuntateoriassa. Väitöskirja, Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki: Yliopistopaino.

Engeström, Jyri. (2002). Organizing Innovation – Innovating Organization. New Product and Service

Development at an Internet Consultancy. University of Helsinki. Department of Education. Helsinki: Kirjapaino Oy Merkur.

Engeström, Yrjö (ed.) (2001). Activity Theory and Social Capital. Technical reports/tutkimusraportteja No. 5. Helsinki University Press.

Feller Joseph & Brian Fitzgerald (2002). Understanding Open Source Software Development. Pearson Education Limited.

Haatanen, Kalle (2000). Yhteisöllisyyden paradoksit. Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisuja 4/2000. Helsingin yliopisto: Yliopistopaino.
Haavisto, Vaula. (2002). Court Work in Transition. An Activity-Theoretical Study of Changing Work Practices in a Finnish District Court. Väitöskirja. University of Helsinki, Department of Education. Helsinki University Press.

Haverinen, Riitta (1999). Palvelusitoumukset ja hyvinvointivaltion palvelujärjestelmän käänne. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiaalipolitiikan laitos. STAKES, Tutkimuksia 106. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hentilä, Marjaliisa (1999). Keikkavaaka ja kousikka. Kaupan työ ja tekijät 1800-luvulta itsepalvelu-aikaan. Liikealan ammattiliitto ry. Helsinki: Oy Edita Ab.

Heinonen, Sari (2002): Korkeakoulutettujen työttömien omaehtoisen täydennyskoulutuksen sidosryhmäperusteinen arviointitutkimus. Helsinki: Yliopistopaino.

Hildebrand-Nilshon, Martin & Ruckriem (Eds.) (1988). Activity Theory: A Look into a Multidisciplinary Research Area. Tätigkeitstheorie: Blick in ein multidisziplinäres Forschungsfeld. Proceedings on the 1st International Congress on Activity Theory 1. 1986, Berlin, West.

Hildebrand-Nilshon, Martin & Ruckriem (Eds.) (1988). Workshop-Contributions to selected Aspects of Basic Research. Workshopbeiträge zu ausgewählten Aspekten der Grundlagenforschung. Proceedings on the 1st International Congress on Activity Theory 2. 1986, Berlin, West.

Hildebrand-Nilshon, Martin & Ruckriem (Eds.) (1988). Workshop-Contributions to Selected Aspects of Applied Research. Workshopbeiträge zu ausgewählten Aspekten Angewandter Forschung. Proceedings on the 1st International Congress on Activity Theory 3. 1986, Berlin, West.

Hildebrand-Nilshon, Martin & Ruckriem (Eds.) (1989). Activity Theory in Movement – Discussions and Controversies. Tätigkeitstheorie in Bewegung – Diskussionen und Kontroversen. Proceedings on the 1st International Congress on Activity Theory 4.1. 1986, Berlin, West.

Hildebrand-Nilshon, Martin & Ruckriem (Eds.) (1988). State of the Art Lectures. Forschungsberichte. Proceedings on the 1st International Congress on Activity Theory 4.2. 1986, Berlin, West.

Ilmakunnas, Pekka & Maliranta, Mika. (2002). The Turnover of Jobs and Workers in Finland. Ministry of Labour. Helsinki: Hakapaino Oy.

Impacts of the EES. National evaluation of the effects of the European Employment Strategy in Finland. Euroopan työllisyysstrategian vaikutusten kansallinen arviointi. EES evaluation project 2002: Final Report. Ministry of Labour. Helsinki: Hakapaino Oy.

Karvonen, Sakari (1997). The Regional Context of Health Behaviour among Finnish adolescents. University of Helsinki, Faculty of Social Sciences. STAKES Research Reports 76. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kaukonen, Olavi (2000). Päihdepalvelut jakautuneessa hyvinvointivaltiossa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalipolitiikan laitos. STAKES, Tutkimuksia 107. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Konkola, Riitta (2000). Ammatillisen koulutuksen ja työelämän rajavyöhykkeellä – harjoittelun ohjauskustelut kehittävän transferin välineenä. Technical Reports/Tutkimusraportteja No. 2. Helsinki: Tammavuoren Kirjapaino Oy.

Konttinen, Seppo (ed.) 2002. Dynamic Concept Analysis (DCA). Integrating Information in Conceptual Models. University of Helsinki, Department of Education. Helsinki University Press.

Kontinen, Tiina (2000). Mitä me oikein olemme tekemässä? Technical Reports/Tutkimusraportteja No.1. Helsinki: Tammavuoren Kirjapaino Oy.

Lehtonen, Turo-Kimmo (1999). Rahan vallassa. Ostoksilla käyminen ja markkinatalouden arki. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Helsinki: Cosmoprint Oy.

Matikainen, Juha & Manninen, Jyri (toim.) (2001). Aikuiskoulutus verkossa. Tampere: Tammer-Paino.

Mattila, Eija. (2002). Miten ohjata kuntoutujaa? Yksityinen mielenterveystyön hoito- tai palvelukoti kehittyvänä pienyhteisönä. Helsinki: Yliopistopaino.

Mattila, Mikko (2000). Policy Making in Finnish Social and health Care. A Network Approach. Acta Politica 12. Helsinki: Helsinki University Press.

Miettinen Merja. (1996). Yliopistosairaalan, terveyskeskuksen ja yksityisen lääkäriaseman

innovatiivisuuden edellytykset. Väitöskirja. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 37. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus

Miettinen, Seija et al. (2000). Itsensä johtaminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WS Bookwell Oy.

Moilanen, Raimo (2002). Suomen armeijan moottoriajoneuvoalan koulutus vuosina 1919-1939. Väitöskirja, Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen laitoksen tutkimuksia 181. Helsinki: Yliopistopaino.

Mönkkönen, Kaarina. (2002). Diakogisuus kommunikaationa ja suhteena. Vastaamisen, vallan ja vastuun merkitys sosiaalialan asiakastyön vuorovaikutuksessa. Väitöskirja. sosiaalitieteiden laitos. Kuopion yliopisto.

Nissinen, Vesa. (2001). Military Leadership. Critical Constructivist Approach to Conceptualizing, Modeling and Measuring Military Leadership in the Finnish Defence Forces. National Defence College. Department of Management and Leadership. Oy Edita Ab: Helsinki.

Ohanwe, Augustine C. (2000). The United Nations and Post-Cold War Conflicts in Africa. Liberia and Somalia as Two Case Studies. Doctoral dissertation. University of Helsinki, Faculty of Social Sciences. Helsinki University Press.

Parsons, Talcott. (1968). The Structure of Social Action. Volume II: Weber. The Free Press. London.

Pesola Hanna. (2002). Kohtaamisfunktio Suomessa. Työpoliittinen tutkimus Nro 235. Työministeriö. Helsinki: Hakapaino Oy.

Pirttilä, Ilkka & Eriksson Susan (toim) (2002). Asiantuntijoiden areenat. Jyväskylän yliopisto: Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä: Paino Kopijyvä Oy ja SoPhi.

Raittila, Pentti (toim.) (2002). Etnisyys ja rasismi journalismissa. Suomen Journalistiliitto. Mediakriittinen julkaisusarja 6. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Saari, Eveliina. (1995). Voidaanko tutkimusryhmiä perustaa? Tapaustutkimus Valtion Teknillisen Tutkimuskeskuksen metallilaboratorion ryhmäkokeilusta vuosina 1989-1991. Espoo: Valtion teknillinen tutkimuskeskus. VTT tiedotteita 1627.

Saaristo, Kimmo. (2000). Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. Jyväskylän yliopisto. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sallila, Pekka & Kalli, Pekka (2001). Verkot ja teknologia aikuisopiskelun tukena. Aikuiskasvatuksen 42

vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino oy.

Suntio, Arja-Tuulikki. (2001). Kohde laajenee ja rikastuu – opettajat opetustoiminnan kehittäjinä. Kasvatustieteelliselle tiedekunnalle tehty pro gradu –työ, 2000. Technical Reports/ tutkimusraportteja No. 4.

Tikkanen, Tarja; Lahn, Leif Christian; Withnall, Alexandra; Ward, Peter; Lyng, Kolbein (2002). Working life changes and training of older workers. Trondheim. IV Framework Programme, European Commission.

Tolska, Timo. (2002). Kertova mieli. Jerome Brunerin narratiivikäsitely. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 178. Esitetään Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan suostumuksella julkisesti tarkastettavaksi kasvatustieteen laitoksen juhlasalissa, perjantaina 22. maaliskuuta 2002 klo 12. Helsinki: Yliopistopaino.

Tuikka, Tuomo. (2002). Towards Computational Instruments for Collaborating Product Concept Designers. Oulu: Oulu University Press.

Työllisyys uuden vuosituhannen alussa. Työvoima 2020. Välikirjoitus. (2002). Töministeriö. Työpoliittinen tutkimus Nro 234. Helsinki: Hakapaino Oy.

Törrönen, Jukka (1999). Juomisen vapaus ja vastuu. Sosioemioottinen analyysi alkoholipoliittisesta liberalismista maallikkoajattelussa. Väitöskirja. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiologian laitoksen tutkimuksia no. 234. Helsinki: Yliopistopaino.

Vartiainen, Matti & Sweins, Christina. (2002). Henkilöstörahasotot Suomessa – toimivuus ja kannustevaikutukset. Työministeriö. Helsinki: Hakapaino Oy.

Vikman, Kirsi. (2001). Kuvionuottimentelmän ulottuvuudet pianonsoiton alkuopetuksessa. Toimintatutkimus eri kohderyhmillä. Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 177. Helsinki: Yliopistopaino

Virkkunen, Jaakko (toim.). (2002). Osaamisen johtaminen muutoksessa. Ideoita ja kokemuksia toisen suku polven knowledge managementin kehittelystä. Työministeriö. Raportteja 20. Helsinki.

Ylöstalo, Pekka. (2002). Työolobarometri. Lokakuu 2001. Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 241. Helsinki: Hakapaino Oy.

Yhteystiedot

TOIMINNAN TEORIAN JA KEHITTÄVÄN TYÖNTUTKIMUKSEN YKSIKKÖ KASVATUSTIETEEN LAITOS

Postiosoite:

PL 47

00014 Helsingin yliopisto

Käyntiosoite:

Hämeentie 153 B, 6. krs.

00560 Helsinki

Puh. 191 4797, 191 4759 Fax 191 4844

YKSIKÖN JOHTAJA:

Engeström Yrjö

prof.

Hämeentie 153 B

p. 191 4802

kotiosoite: Marjantatie 22 A, 00610 Helsinki

p. kotiin: 791 207

e-mail: yrjo.engestrom@helsinki.fi

YKSIKÖN VARAJOHTAJA:

Miettinen Reijo

prof.

Hämeentie 153 B

p. 191 4736

kotiosoite: Pikkukoskentie 11, 00650 Helsinki

p. kotiin: 728 6553

e-mail: reijo.miettinen@helsinki.fi

MUUT JOHTORYHMÄN JÄSENET:

Alasilta-Hagman Lea

toim. joht.

Learning Systems Oy

Kaupintie 16 A, 00440 Helsinki

p. 25338400, fax 25338479

e-mail: lea.alasilta-hagman@learningsystems.fi

Alasoini Tuomo

työmarkkinaneuvos

Työministeriö

Kansallisen työelämän kehittämisohjelma

PL 524, 00101 Helsinki

p. 18561 (vaihe)

e-mail: tuomo.alasoini@mol.fi

Auvinen Erkki

Työympäristöasiantuntija

STTK

Pohjoisranta 4 A

PL 248

00171 Helsinki

e-mail: erkki.auvinen@sttk.fi

Hakkarainen Pentti

prof.
Oulun yliopisto
Kajaanin OKL
PL 51, 87101 Kajaani
p. työ: 08-6324751, fax työ: 08-6324614
p. kotiin: 014 - 855160
e-mail: phakkara@kokl.oulu.fi, phakkara@jyu.fi

Helkama Klaus

prof.
Valtiotieteellinen tiedekunta
Sosiaalipsykologian laitos
PL 54, 00014 Helsingin yliopisto
p. 191 23276 (vaihte)
e-mail: klaus.helkama@helsinki.fi

Konttinen Seppo

prof.
Helsingin yliopisto
Kasvatustieteen laitos
PL 39, 00014 Helsingin yliopisto
p. 191 28009, fax 191 28073
e-mail: seppo.konttinen@helsinki.fi

Kuutti Kari

prof.
Oulun yliopisto
Tietojenkäsittelyopin laitos
PL 333, 90571 Oulu
p. 08-553 1011
e-mail: kari.kuutti@oulu.fi

Launis Kirsti

tutkimusryhmän johtaja
Hämeentie 153 B
p. 191 4744
e-mail: kirsti.launis@helsinki.fi

Lättilä Merja

projektipäällikkö
Metalliteollisuuden Keskusliitto
PL 10 (Eteläranta 10)
001131 Helsinki
e-mail: marja.lattila@met.fi

Nirhamo Jorma

koulutuspäällikkö
SAK, Metallityöväen liitto ry
Siltasaarenkatu 3 A, 00530 Helsinki
p. 770 7250, fax 770 7277
e-mail: jorma.nirhamo@metalliliitto.fi

Nurmi Kari E.

prof.
Kasvatustieteiden tiedekunta, Lapin yliopisto
PL 122
16101 Rovaniemi
p. 016-341 2421
e-mail: kari.nurmi@urova.fi

Räsänen Keijo

prof.
Helsingin kauppakorkeakoulu
Hallinnon laitos
PL 1210, 00100 Helsinki
p. 431 38444, fax 431 38700
e-mail: keijo.rasanen@hkkk.fi

Saarelma Osmo

LL
Espoon kaupunki
Viherlaakson terveysasema
Kievarinpolku 1, 02710 Espoo
p. työ: 816 35488, fax 816 35430
e-mail: osmo.saarelma@sll.fimnet.fi

Tuomi-Gröhn Terttu

prof.
OKL
PL 31(Sturenkatu 2 a), Helsingin yliopisto
p. 191 7105, 040-511 5363
e-mail: grohn@balsa.helsinki.fi

Tuomi Ilkka

FT, tutkija
e-mail: ilkka.tuomi@welho.com

Varjokallio Liisa

johtaja
Elisa Communications Oyj
Henkilöstön kehittäminen
PL 148 (Pieni Roobertinkatu 9), 00131 Helsinki
p.(109 09) 6063541, 050-563 4313, fax (109 09) 6065385
e-mail: liisa.varjokallio@elisa.fi

Virkkunen Jaakko

prof.
Hämeentie 153 B
p. 191 4737
kotios: Siamintie 22, 00560 Helsinki
p. koti: 794605, 040-5418059
e-mail: jaakko.virkkunen@helsinki.fi

Vuorinen Pentti

ylitarkastaja
Kauppa- ja Teollisuusministeriö
PL 230
00171 Helsinki
p. 1601(vaihte), fax 09-160 3666
e-mail: pentti.vuorinen@vn.ktm.fi

YKSIKÖN TUTKIMUSALUEET:

Työn ja oppimisen uudet muodot

Johtaja: professori Yrjö Engeström
kts. yksikön johtaja

Innovaatiot ja tutkimustyön organisointi

Johtaja: professori Reijo Miettinen
kts. yksikön varajohtaja

Työhyvinvoinnin monet kasvot muuttuvassa toiminnassa

Johtaja: dosentti Kirsti Launis
kts. johtoryhmä

Työssäoppiminen ja kehittävä transfer

Johtaja: KT Pirjo Lambert
HELIA Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Rautatieläisenkatu 5, 00520 Helsinki
p. 14890363
e-mail: pirjo.lambert@helia.fi

Tiedon ja osaamisen johtaminen, interventiot ja oppiminen

Johtaja: professori Jaakko Virkkunen
kts. johtoryhmä

SUURIMMAT PROJEKTIT:

Changing University Research and Creative Research Environments

Knuutila Tarja
kts. tohtoriopiskelijat

Mattila Erika
kts. tohtoriopiskelijat

Miettinen Reijo
kts. yksikön varajohtaja

Tuunainen Juha
kts.tohtoriopiskelijat

Neuvottelevan työtavan kehittäminen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä Helsingissä

Engeström Yrjö
kts. yksikön johtaja

Engeström Ritva
vanhempi tutkija
Hämeentie 153 B
p. 191 4760
Kotiosoite: Marjatanatie 22 A, 00610 Helsinki
p. kotiin: 791 207
e-mail: ritva.engestrom@helsinki.fi

Kerosuo Hannele
kts. tohtoriopiskelijat

Osaamislaboratorio ja verkoston rakentamispeli tiedon ja osaamisen johtamisen uusina välineinä.

Ahonen Heli

kts. tohtoriopiskelijat

Kantola Seppo
kts. tohtoriopiskelijat

Virkkunen Jaakko
kts. johtoryhmä

Tekes/Proaktiivinen muotoiluhanke

Hasu Mervi
projektipäällikkö
Hämeentie 153 B
p. 191 4840
e-mail: mervi.hasu@helsinki.fi

Mutanen Ulla-Maaria
tutkija
Hämeentie 153 B
p. 191 4818
Gsm: 040-5845 774
e-mail: ulla-maaria.mutanen@helsinki.fi

Tietotyölaboratorio koulun kehittämiskeinona

Engeström Yrjö
kts.yksikön johtaja

Engeström Ritva
kts. projektit

Suntio Arja
kts. tohtoriopiskelijat

Tuottaja-käyttäjä -yhteistyö ja innovaatiotoiminnan uudet muodot

Hyysalo Sampsa
ks. tohtoriopiskelijat

Lehenkari Janne
ks. tohtoriopiskelijat

Miettinen Reijo
kts. yksikön varajohtaja

Uuden asiantuntijuuden kynnyksellä

Launis Kirsti
tutkija
Hämeentie 153 B
p. 191 4774
e-mail: kirsti.launis@helsinki.fi

Suomen Akatemian tutkijatohtorit

Haavisto Vaula (1.9.2001 alkaen)
Hämeentie 153 B
p. 191 4838

kotios: Riihikallionpolku 11, 01100 Itäsalmi
p. kotiin: 873 5223
e-mail: vaula.haavisto@helsinki.fi

Silvonen Jussi
Hämeentie 153 B
p. 191 4735
e-mail: jussi.silvonen@helsinki.fi

TOHTORIOHJELMAN OPISKELIJAT:

Ahonen Heli
Hämeentie 153 B
p. 191 4832
kotios: Vetehisenkuja 7 B 45
00530 Helsinki
e-mail: heli.ahonen@helsinki.fi

Helle Merja
Hämeentie 153 B
p. 191 4769
p. 040 - 548 0361
e-mail: merja.helle@helsinki.fi

Hyysalo Sampsa
Hämeentie 153 B
p. 191 4756
e-mail: sampsa.hyysalo@helsinki.fi

Kangasoja Jonna
e-mail: jonna.kangasoja@helsinki.fi

Kantola Seppo
e-mail: seppo.kantola@helsinki.fi

Kantola Tarja
e-mail: tarja.kantola@helsinki.fi

Kerosuo Hannele
Hämeentie 153 B
p. 191 4763
kotios: Aallonkohina 6 H 81, 02320 Espoo
p. 040-745 2325
e-mail: hannele.kerosuo@helsinki.fi

Keskitalo Kimmo
Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Pl 404, 90101 Oulu
käyntios. Kasarmintie 13 (Lasaretinsaari D-talo)
p. 08-8848648
e-mail: kimmo.keskitalo@tiimi.merikoski.fi

Knuuttila Tarja
Hämeentie 153 B
p. 191 4804
e-mail: tarja.knuuttila@helsinki.fi

Koistinen Kirsi
kotios: Kettutie 2, 02400 Kirkkonummi
p. kotiin: 298 7459, 049-488153

Konkola Riitta
Stadia Helsingin ammattikorkeakoulu
p. 050-548 6069
e-mail: riitta.konkola@helsinki.fi

Kontinen Tiina
Hämeentie 153 B
p. 191 4817
kotios: Harustie 5 A 4, 00980 Helsinki
e-mail: tiina.kontinen@helsinki.fi

Korento Kati
kotios: Kuovitie 10 A 6, 90540 Oulu
p. kotiin: 08-884 8617
Gsm: 050-3366886
e-mail: kati.korento@helsinki.fi

Korhonen Marita
Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Pl 404, 90101 Oulu
käyntios. Kasarmintie 13 (Lasaretinsaari D-talo)
p.työ: 08-8848 645, fax: 08-8848650
e-mail: marita.korhonen@tiimi.merikoski.fi

Korvela Pirjo
Kotitalous- ja käsityötieteiden laitos
Kotitalousopettajan koulutus
PL 31 (Sturenkatu 2 a), 00014 Helsingin yliopisto
p. 191 7080, fax: 191 7105
e-mail: pirjo.korvela@helsinki.fi

Lehenkari Janne
Hämeentie 153 B
p. 191 4811
kotios: Suvilahdenkatu 9 D 73, 00500 Helsinki
p.kotiin: 8703178
e-mail: janne.lehenkari@helsinki.fi

Mankkinen Teija
Helsingin kaupungin pelastuslaitos
PL 112
00099, Helsingin kaupunki
p. työ: 39363213
e-mail: teija.mankkinen@helsinki.fi

Mattila Erika
Hämeentie 153 B
p. 191 4819
kotios: Karsikkokuja 2 A 12, 01360 Vantaa
e-mail: erika.mattila@helsinki.fi

Mäkitalo Jorma
Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Pl 404, 90101 Oulu
käyntios. Kasarmintie 13 (Lasaretinsaari D-talo)
kotios: Muhostie 55 F, 91800 Tyrnävä
p. työ: 08 -8848 715, p. kotiin: 08 - 5451 481
e-mail: jorma.makitalo@tiimi.merikoski.fi

Niemelä Anna-Liisa
Hämeentie 153 B
p. 191 4842

kotios: Vallesmannintie 3, 00740 Helsinki
p.kotiin: 360608
e-mail: anna-liisa.niemela@helsinki.fi

Peltola Anu

Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Pl 404, 90101 Oulu
käyntios. Kasarmintie 13 (Lasaretinsaari D-talo)
p. työ: 08 -8848 625
e-mail: anu.peltola@tiimi.merikoski.fi

Pihlaja Juha

kotios: Karhupääsuonpolku , 03600 Karkkila
p. kotiin: 09-2258 305, 040 - 5484 839
e-mail: juha.pihlaja@helsinki.fi

Poikela Ritva

Hämeentie 153 B
p. 191 4816
kotios: Väinölänkatu 14-22 A 5, 00580 Hyvinkää
p.kotiin: 019-489675
e-mail: ritva.poikela@helsinki.fi

Puonti Anne

Hämeentie 153 B
p. 191 4834
e-mail: anne.puonti@helsinki.fi

Rokkanen Tanja

Työterveyslaitos
Topeliuksenkatu 41 a A, 00250 Helsinki
p. 47471 (keskus)
kotios: Kytötie 74 A 1, 04400 Järvenpää
p. kotiin 271 2375
e-mail: tanja.rokkanen@occuphealth.fi

Saari Eveliina

VTT
käsip. 040-526 1643
e-mail: eveliina.saari@vtt.fi

Seppänen Laura

HY/Viikki, PL27
p. 708 58330
kotios: Vesakkotie 3 A 70, 00630 Helsinki
p.kotiin: 7542763
e-mail: laura.seppanen@helsinki.fi

Suntio Arja

kotios: Lasitehtaantie 13, 49400 Hamina
p.kotiin: 05-344 7800, 040-563 6260
e-mail: arja.suntio@helsinki.fi

Toiviainen Hanna

Hämeentie 153 B
p. 191 4734
kotios: Poutamäentie 4 A 1, 00360 Helsinki
p. 0400-406 243
e-mail: hanna.toiviainen@helsinki.fi

Tuunainen Juha

Hämeentie 153 B

p. 191 4837
kotios: Vesakkotie 1 A 94, 00630 Helsinki
p.kotiin: 7520020
e-mail: juha.tuunainen@helsinki.fi

Vähäaho Tarja

e-mail: tarja.vahaaho@helsinki.fi

Ylisassi Hilikka

Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus
Pl 404, 90101 Oulu
käyntios. Kasarmintie 13 (Lasaretinsaari D-talo)
kotios: Ruusunmarjantie 5, 90800 Oulu
p.työ: 08-8848 787
e-mail: hilikka.ylisassi@tiimi.merikoski.fi

MUUT TUTKIJAT:

Rainio Pauliina

Hämeentie 153 B
p. 191 4817

Toikka Kari

Hämeentie 153 B
p. 191 4703

Vähäpassi Antero

Hämeentie 153 B
p. 191 4839

YKSIKÖN HALLINTOHENKILÖSTÖ:

Harjula-Jalonen Leena

tutkimussihteeri
Hämeentie 153 B
p. 191 4797
fax 191 4844
e-mail: leena.harjula-jaloneng@helsinki.fi

Niemi Susanna

tutkimussihteeri
Hämeentie 153 B
p. 191 4826
fax 191 4844
e-mail: susanna.m.niemi@helsinki.fi

Rouhiainen Tuija

tutkimussihteeri
Hämeentie 153 B
p. 191 4826
fax 191 4844
e-mail: tuija.rouhiainen@helsinki.fi

Hackenberg Henrik

ATK - ja AV-tukihenkilö
p. 191 4702
e-mail: henrik.hackenberg@helsinki.fi

Pietiläinen Olli

ATK - ja AV-tukihenkilö

p. 191 4801

e-mail: olli.pietilainen@helsinki.fi

Zenkowicz Marjatta

tutkimusavustaja-kielenkääntäjä

Hämeentie 153 B

p. 191 4742

e-mail: marjatta.zenkowicz@helsinki.fi

